

Arbetskor till personal inom vård- och omsorgsnämnden

Typ av dokument: Utredning
Beslutande: Förvaltningschef
Datum för beslut: 2024-01-31
Diarienummer: 2023.265 VON

Bakgrund

Kommunfullmäktige har bifallit en motion från Marcus Wallin (V) den 6 september 2023. I motionen finns två yrkanden:

- att utreda införandet av arbetsskor inom vård- och omsorgsnämnden
- att utreda införandet av arbetsskor inom barn- och ungdomsnämnden

I motionen argumenteras för att arbetsskor inom vård- och omsorgsverksamheter kan minska belastningsskador, gynna personalen ekonomiskt samt göra Alingsås kommun till en attraktivare arbetsplats. Motionären jämför med mansdominerade yrken där det är vanligare att arbetsgivaren tillhandahåller arbetsskor. Slutsatsen är därför att Alingsås kommun bör införa fria arbetsskor som ej förmånsbeskattar arbetstagaren.

Frågan om arbetsskor till vård- och omsorgspersonal drivs politiskt av fackförbundet Kommunal. Endast 10 procent av anställda inom äldreomsorg och LSS-verksamheter fick gratis arbetsskor av sin arbetsgivare år 2021 enligt en undersökning som tidningen Kommunalarbetaren gjort.¹

Frågeställningar

Utredningen belyser de skattemässiga förutsättningarna samt de ekonomiska och administrativa konsekvenserna av motionen.

Utredningen kommer inte ta ställning till om arbetsskor inom vård- och omsorgsverksamheter kan minska risken för arbetsrelaterade sjukdomsbesvär eller om det gör Alingsås kommun till en attraktivare arbetsgivare. Frågeställningarna för denna rapport är:

- Är det möjligt för Alingsås kommun att finansiera arbetsskor till vård- och omsorgspersonal utan att förmånstagaren beskattas?

¹ Rätten till arbetsskor – en fråga om kön, Kommunalarbetaren den 21 oktober 2021

- Vad skulle det kosta i pengar och administrativ tid om Alingsås kommun finansierade arbetsskor för personal inom vård och omsorg?
- På vilket sätt skulle kommunen på bästa sätt kunna tillhandahålla arbetsskor till vård- och omsorgspersonal?

Metod

Förvaltningen har undersökt hur lagstiftningen ser ut för förmånsbeskattning av arbetskläder samt tagit del av Skatteverkets ställningstaganden. Förvaltningen har varit i kontakt med tre kommuner som redan infört arbetsskor till vård- och omsorgspersonalen – Uppsala, Solna och Kalmar – och tagit del av deras upplägg, beräkningar och beslutsunderlag.

Resultat

Måste de anställda som får arbetsskor förmånsbeskattas?

Enligt Skatteverkets uppfattning är kostnader för kläder i grunden privata levnadskostnader, det gäller även för kläder som används på arbetstid. Normalt ska därför förmåner i form av arbetskläder som tillhandahålls av arbetsgivaren tas upp som intäkt i inkomstslaget tjänst.²

Skattefrihet för arbetskläder gäller för uniformer och skyddskläder. Utöver det gäller skattefrihet för arbetskläder om *samtliga* punkter nedan uppfylls. Kläderna ska:

1. utgöra arbetskläder, dvs. de tillhandahålls för att användas i tjänsten,
2. vara obligatoriska att använda i tjänsten för den anställde,
3. vara avpassade för tjänsten, dvs. plaggen bör vara enhetliga för viss personal eller ha någon annan särskild egenskap, och
4. vara försedda med arbetsgivarens namn eller logotyp så att de märkbart avviker från vanliga plagg.

Arbetsskor inom äldreomsorgen, kommunal primärvård och LSS-verksamheter är inte skyddsskor. Huvudregeln är därför att de ska förmånsbeskattas av arbetstagaren, om inte samtliga fyra punkter är uppfyllda. Förvaltningen bedömer att det då skulle krävas att:

² Rättsligt ställningstagande från Skatteverket, 2009-06-15, Dnr: 131 525668-09/111

- Arbetsskorna är obligatoriska att användas i tjänsten,
- Arbetsskorna förvaras hos arbetsgivaren och inte får tas hem,
- Skorna förses med arbetsgivarens logotyp.

Den tolkningen har även Kalmars kommun, Solna stad och Uppsala kommun gjort.

Olika sätt att ge arbetskor till vård- och omsorgspersonal

Förvaltningen kan identifiera tre olika sätt att tillhandahålla arbetskor till personal inom vård och omsorg: offentlig upphandling av skor som förmånsbeskattas av medarbetarna, offentlig upphandling av skor som inte förmånsbeskattas av medarbetarna eller ett skobidrag till medarbetarna.

Om förvaltningen väljer att upphandla arbetskor där medarbetarna förmånsbeskattas behöver ingen logotyp sättas på skorna och medarbetarna kan även använda skorna på fritiden. Förvaltningen behöver inte ta fram riktlinjer om hur och när skorna ska användas. Nackdelen är att förmånsbeskattningen tar administrativ tid för arbetsgivaren och är en ekonomisk belastning för medarbetaren. Det går även mot motionens syfte.

Upphandling av arbetskor utan förmånsbeskattning kommer kräva att förvaltningen tar fram riktlinjer för hur skorna används, ordnar med förvaring på arbetsplatsen och säkerställer att personal inte använder skorna på fritiden.

Vissa kommuner har valt att istället för att upphandla skor ge sina medarbetare ett skobidrag. Medarbetarna behöver även betala skatt på detta bidrag, men fördelen är att de anställda i pengar går plus på ett bidrag jämfört med att beskattas för en icke-likvid förmån. I övrigt blir kostnaden densamma för kommunen, och även ett bidrag bedöms ha administrativa kostnader. En nackdel med ett bidrag är att det är svårt att göra arbetskor obligatoriskt om det inte är arbetsgivaren som köper och levererar skorna. Vikten av arbetskor kan ifrågasättas om det är frivilligt att bära dem.

Vad kommer arbetskor till vård- och omsorgspersonal kosta kommunen?

Ett par arbetskor för utomhusbruk kostar runt 1 200 kronor och inomhuskor kostar runt 800. Skorna beräknas hålla i två år. Inom hemtjänst, kommunal primärvård och LSS-

verksamheterna finns det cirka 803 månadsanställda som skulle behöva både inomhusskor och utomhusskor. Inom särskilt boende ca 420 månadsanställda som skulle behöva inomhusskor. Det ger en beräknad årskostnad på 1,1 miljoner kronor. Om även timanställda ska få arbetsskor blir kostnaden ytterligare 0,5 miljoner kronor per år.

Utöver detta så innebär förslaget kostnader i form av administrativ tid för att göra en offentlig upphandling och ta fram riktlinjer. Det kommer även kräva resurser från verksamheterna i form av logistik för att beställning och leverans av skor till anställda ska kunna genomföras.

Slutsatser

Förvaltningen tar inte ställning till om gratis arbetsskor till vård- och omsorgspersonal ska införas. Det är ett förslag som motiveras utifrån ett jämställdhets- och arbetsmiljöperspektiv men innebär samtidigt kostnader som uppskattas till minst 1,1 miljoner kronor om året.

Om det finns en politisk vilja att införa gratis arbetsskor till vård- och omsorgspersonal anser förvaltningen att det bästa sättet att genomföra det på är att upphandla skor som inte kommer förmånsbeskatta den enskilde.